

Tapani Kilpeläinen

Poliittisen korrektiuden umpiperät

Haastattelussa Anne-Marie Le Pourhiet

Anne-Marie Le Pourhiet totesi *Le Débat* -lehden numerossa 114 (2001) julkaistussa artikkelissaan "Pour une analyse critique de la discrimination positive", että "moraalinen ja filosofinen relativismi tuo mukanaan juridisen relativismin, joka puolestaan johtaa suoraan nihilismiin. Niin liian monet oikeudet tappavat oikeuden."

Le Pourhiet toimii oikeustieteen professorina Rennes I:n yliopistossa. Hän väitteli vuonna 1978 ja hänen väitöskirjansa *L'article 92 de la Constitution de 1958* julkaistiin 1981 (*Economica*). Tämä Ranskan perustuslakitutkijoiden yhdistyksen Association française de droit constitutionnelin varapuheenjohtaja on lisäksi osallistunut lukuisiin oikeustieteellisiin kokoomateoksiin ja julkaissut runsaasti artikkeleita.

Viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana hänen tutkimuksensa ovat suuntautuneet yhä enemmän kysymyksiin, jotka liittyvät positiiviseen erityiskohteluun ja kansalaisten yhdenvertaisuuteen. Le Pourhiet katsoo, etteivät sukupuolen, ihonvärin tai uskonnollisen vakaumuksen kaltaiset seikat saisi missään tapauksessa vankuttaa ihmisten tasa-arvoa. Samalla hän

muistuttaa, etteivät ihmisten perusvapauksia suinkaan uhkaa ainoastaan tavanomaiset epäillyt.

Valistuksen epäkorrekti perintö

Kun Le Pourhiet'ltä tiedustele, miten hän sijoittautuu Ranskan intellektuaaliseen maisemaan, hän tyrmää koko kysymyksenasettelun.

"Juristeilla ei ole tapana 'sijoittautua intellektuaaliseen maisemaan'. Voidaan sanoa, että kuulun tasavaltalaiseen liikkeeseen, mutta on kuitenkin täsmennettävä, että vaikka monet Ranskan tasavaltalaisista sanovat olevansa vasemmistolaisia, en itse näe mitään ongelmaa siinä, että katson kuuluvani oikeistoon. Pohjimmiltaan filosofiani on valistuksen ja vuoden 1789 liberaalin vallankumouksen filosofiaa. Juuri sen vuoksi pidän monikulttuurisuusvaatimuksia

sekä erilaisten etnisten, kulttuuristen ja seksuaalisten ryhmien oikeudellista tunnustamista täysin vastavallankumouksellisena eli toisin sanoen taantumuksellisena toimintana."

Le Pourhiet nostaa esiin aatehistorioitsija Daniel Lindenbergin huomiota herättäneen pamfletin *Rappel à l'ordre: enquête sur les nouveaux réactionnaires* (2002), jossa Lindenberg leimasi muiden muassa Michel Houellebecqin, Philippe Murayn, Alain Badioun, Marcel Gauchet'n ja Pierre-André Taguieffin miehiksi, jotka tarkastelevat maailmaa konservatiivisesti, seksistisesti tai rasistisesti. Le Pourhiet kuitenkin pitää poliittisesti epäkorrekteja hahmoja valistuksen perillisinä.

"Daniel Lindenberg erehtyi todella raskaasti, kun hän kutsui eräitä ranskalaisintellektuelleja 'uustantumuksellisiksi'. Juuri he ovat päin-

vastoin pysyneet uskollisina Ranskan vallankumouksen perinnölle. Muodissa olevaa monikulttuurisuusajattelua hallitseva 'oikeus eroon' sen sijaan liittyy pikemminkin Joseph de Maistren tai Charles Maurras'n taantumuserinteeseen kuin Sieyèsin tai Rousseau'n perinteeseen."

Le Pourhiet uskoo, että 'poliittisesti korrektin' kategoria saattaa jopa pakottaa rajoittamaan ilmaisu- ja ajatusvapautta: ajatukset eivät voi aina miellyttää kaikkia. Uskooko hän, että sanojen "rasisti", "homofobi" tai "antifeministi" retorinen voima on ottanut argumentaation paikan?

"On ollut virhe ajatella, että kommunismin kaatuminen olisi varmistanut vapauden voiton. Itse asiassa luokkataistelun tilalle on saatu sukupuolitaistelu, rotutaistelu, uskontotaistelu, kulttuuritaistelu ja niin edelleen. Uusi egalitaristinen ideologia, jota kutsutaan 'diskriminoinnattomuuden periaatteeksi', johtaa Jean-François Revelin ilmaisua lainatakseni samaan 'totalitarismin kiusaukseen' kuin eilispäivän kommunismi. Orwell on edelleen ajankohtainen. Ranskassa on kehkeytyneessä kaikkialle ulottuva tukahduttamispolitiikka, joka vetoaa erilaisten pienintäkään kritiikkiä tai vähintäkään arvostelua sietämättömien ryhmien 'ihmisarvoon'. Ihmisarvon käsitteestä puhutaan lakiteksteissä ummet ja lammet, mutta siitä on tullut vapauden ja ennen kaikkea mielipiteen- ja ilmaisu- ja ajatusvapauden ykkösvihollinen", Le Pourhiet toteaa.

Hän viittaa konservatiivisen UMP-puolueen kansanedustajan Christian Vannesten tapaukseen: vuonna 2005 Vanneste oli todennut *La Voix du Nord* -lehdessä, että homoseksuaalisuus on uhka ihmiskunnan olemassaololle.

"Kun tiedetään, että eräs ranskalainen kansanedustaja tuomittiin, koska hän piti homoseksuaalisuutta moraalisesti heteroseksuaalisuutta alhaisempana, ymmärretään, miten pahaksi vapauden vastainen hourailu on Voltairen ja Zolan maassa päässyt. Militanttien käyttämä liite '-fobia' – ksenofobia, negrofobia, judeofobia, homofobia, lesbofobia, vammaisfobia – ilmaisee halua kohdella poliittisesti

epäkorrekkeja toisinajattelijoita mielisairaina, jotka pitäisi kouluttaa uudelleen."

Kuuluu mielipiteenvapauden luonteeseen, ettei se aina voi olla kaikkien mieleen. Siksi sitä ei enää haluta ulottaa kuin sellaisiin mielipiteisiin, jotka lainlaatija hyväksyy.

"Kun kansalliskokouksessa hiljattain keskusteltiin kahdesta laista, joissa tuomitaan seksistinen, homofobinen tai vammaisia halventava puhe, todettiin moneen kertaan, että tukahduttamistoimet ovat välttämättömiä, jotta 'ajattelutavat voitaisiin pakottaa kehittymään'. Tukahduttamistoimiin kuuluu muun muassa mahdollisuus tuomita lehdistön edustaja vankeuteen. Tilanne on hirvittävä, sillä tässä ei enää olla kaukana aivopesusta ja gulageista. Jotakin 'vastaan' suuntautuvien lakien määrän karttumisen kertoo noita-vainomielialan leviämisestä Ranskassa. Mielipiderikokset lisääntyvät ja vuoden 1881 laki 'lehdistön vapaudesta' on koko ajan huonommin nimensä veroinen."

Erytisen hankalana Le Pourhiet pitää yhteisöille annettua mahdollisuutta nostaa syyte.

"Ranskalaisilla lainsäätäjillä on kiusallinen tapa tunnustaa vähintään viisi vuotta toimineet yhdistykset, jotka sanovat taistelevansa jotakin 'fobiaa' vastaan. Niin ollen nämä yhteisöt voivat nostaa syytteen, joka saattaa puolestaan johtaa rangastukseen. Toisin sanoen journalisimme, kirjailijamme, intellektuelimme ja poliitikkomme jäävät ties millaisista hysteerisistä militanteista muodostuvien yhdistysten armoille. Asetelma antaa yhdistyksille mahdollisuuden harjoittaa todellista intellektuaalista terrorismia."

Tasa-arvoa vai epätasa-arvoisuutta?

Vähemmistöryhmät puoltavat usein positiivisen erityiskohtelun ajatusta, mutta Le Pourhiet pitää koko ideaa perin pohjin epäloogisena.

"Täytyy olla johdonmukainen. Kun 'taistelu diskriminaatiota vastaan' on kerran korotettu sekä Ranskassa että Euroopassa niin

tärkeälle sijalle, että Ranskassa on perustettu riippumaton erottelua vastaan toimiva elin Haute autorité de lutte contre les discriminations (HALDE), on samalla myönnetty, että diskriminaatio on ehdottoman paha asia, josta on välttämättä hankiuduttava eroon. Siksi en ymmärrä, miten tämä absoluuttinen paha voisi määrätapauksissa muuttua 'positiiviseksi'. Sehän olisi epäloogista. Sosiologinen ja ideologinen totuus on, että tietyt militantit ryhmät ovat onnistuneet esiintymään uhreina – Pierre Bourdieu puhuisi 'hallituista'. Sen ansiosta ne voivat vaatia etuoikeuksia ja erivapauksia, joiden avulla ne voivat puolestaan syrjiä muita omaksi edukseen."

"Tämä näkyy selvästi eräistä Ranskan tai Euroopan lakiteksteistä. Ensin jossakin pykälässä puhutaan tasa-arvoisista oikeuksista ja kielletään diskriminaatio, mutta seuraavassa pykälässä lisätään saman tien, ettei toiminta naisten, vammaisten, etnisten vähemmistöjen tai muiden vastaavien puolesta ole laissa mainittua diskriminaatiota. Toisin sanoen naisen tai tummaihoisen syrjittäminen on tuomittavaa diskriminaatiota, mutta miehen tai valkoihoisen syrjittäminen on laillista, 'positiivista' erityiskohtelua! Tällainen on täysin järjetöntä eikä sille voi esittää minikäänlaisia perusteluja."

Laki on sama kaikille, väitetään. Le Pourhiet'n havainnot vahvistavat, ettei niin ole.

"Etymologisessa mielessä etuoikeudet [*privileges*] tarkoittivat yksityislakeja [*lois privées*]. Tällainen etuoikeuspolitiikka on täydellinen vastakohta liberaalille tasavaltalaiselle mallille, joka vaatii tiukan oikeudellisen tasa-arvon lisäksi, että huomioon otetaan ainoastaan kyvyt ja ansiot. Positiivinen erityiskohtelu voi ainoastaan pahentaa eri ryhmien välistä kilpailua ja niiden välistä jännitystä. Ongelma näkyy Isossa-Britanniassa ja nykyisin myös Quebecissa. Filosofisesti ajatellen on taannuttu todella huomattavasti, sillä kansanedustajistot ja johtavat tahot eivät enää muotoudu poliittisten aatteiden ja erilaisten yhteistä hyvää koskevien käsitysten perusteella, vaan ne perus-

tuvat sukupuoleen, uskontoon tai ihon väripigmentteihin. Poliitikka taantuu biologiaksi, eläintieteeksi ja irratiivisuudeksi, Ernest Renania lainatakseni palataan 'orankien oikeuteen'. Kun yksilölle annetaan identiteetti, hänestä tehdään determinismin vanki – sen sijaan, että hänet vapautettaisiin sen vallasta. Sellainen on liberaalin filosofian ja yksilön autonomiaperiaatteen vastaista.”

Painostusryhmien vaatima 'oikeus eroon' liittyy läheisesti kommunitarismiin eli ajatukseen siitä, että yhteisöllä tulisi olla oikeus elää omien sisäisten arvojensa mukaan. Yhteisöt saattavat kuitenkin vaatia, että valtion tulisi puolustaa niiden vakaumuksia. Voiko kommunitarismien nousu tuhota Ranskan kaltaisen tunnustuksettoman valtion?

”Oikeus eroon toimii ilmeisesti kommunitarismien välineenä, sillä sen avulla voidaan vaatia, että julkisissa sfääreissä pitäisi ottaa huomioon itse kunkin erityispiirteet, vaikka julkisuuden tulisi päinvastoin edustaa sitä, mikä kaikille on yhteistä. Eräiden muslimien kouluissa, yliopistoissa, ruokaloissa, uimahalleissa tai sairaaloissa esittämät vaatimukset ilmaisevat asian erityisen paljastavasti, sillä he vaativat julkisia palveluja sopeutumaan ajatuksiin, joiden pitäisi pysyä tiukasti yksityisyyden piirissä. Myös EU:n laki vähemmistö- ja aluekielistä tunnustaa 'peruuttamattoman oikeuden' käyttää äidinkieltä sekä julkisissa palveluissa että yksityiselämässä. Tällainen on täysin Ranskan perustuslakiin kirjattujen tasavaltalaisten periaatteiden vastaista. Vuoden 1958 perustuslain johdannossa vahvistetaan ihmis- ja kansalaisoikeuksien julistus vuodelta 1789. Yksittäisen kansalaisen ja valtion välissä ei siis pitäisi olla mitään. Perustuslaki ei tunnusta ryhmiä, jotka pyrkivät saamaan yksilön luovuttamaan oikeutensa ryhmälle.”

Le Pourhiet painottaa, että kommunitaristiset vaatimukset saattavat kansalaisten tasa-arvon perikatoon.

”Ranskan perustuslakineuvosto teki oikein muistuttaessaan EU:n perustuslakia koskevassa päätöksessään vuonna 2004, että Ranskan perus-

tuslain ensimmäisessä artiklassa mainittu tunnustukseton tasavalta 'kieltää ketään asettamasta uskonnollista vakaumustaan etusijalle, jotta hän voisi ohittaa julkisten ja yksityisten yhteisöjen suhteita säätelevät yhteiset säännöt’.”

Perustuslakitutkija Le Pourhiet jatkaa entistä painokkaammin: ”Monikulttuurisuuden nimissä esitetyt vaatimukset pakottavat valtion järjestämään vain määräryhmille varattuja aikatauluja, ruokalistoja, opetusta tai palveluja. Sikäli kuin nämä samat ryhmät samaan aikaan vaativat 'oikeutta tasa-arvoon', päädytään lopulta vanhaan amerikkalaiseen *separate but equal* -erottelujärjestelmään, joka ilmaisi institutionaalista rasismia.”

Le Pourhiet'n mukaan kommunitarismien yhdistäminen tunnustuksettomaan tasavaltalaiseen valtioon on mahdotonta.

”Kommunitarismi merkitsee tunnustuksettoman valtion kieltämistä, sillä se edellyttää julkisen ja yksityisen sekoittumista. Tunnustuksettomuus taas kieltää yksittäisiä ihmisiä ja heidän vaatimuksiaan kaajoamasta julkiseen, yhteiseen asiaan, *res publica*an. Tarkasteltakoon asioita siis sellaisina kuin ne ovat: kommunitarismi on ennen kaikkea julkisen sfäärin yksityistämistä ja niin ollen se merkitsee taantumista feodaalisuuteen.”

Jälkikirjoitus: Ranskan presidentinvaalit 2007

Tämä haastattelu tehtiin juuri ennen Ranskan viimekeväisten presidentinvaalien toista kierrosta. Kun kysyin, miten valtion tulisi suhtautua kommunitarismiin, Le Pourhiet vastasi tarkastelemalla vallitsevaa poliittista tilannetta.

”Kuten näette, virallisesti Ranskan kaikki poliittiset johtajat sanovat käsi sydämellä, että he vastustavat kommunitarismia ja puolustavat tasavaltaa. Presidentinvaalikampanjan aikana voitiin havaita, että Nicolas Sarkozy alkoi yhtäkkiä höystää puheitaan viittauksilla tasavaltaan, vaikka aiemmin hän oli esiintynyt kommunitarismien kannat-

tajana ja positiivisen erityiskohtelun puolustajana. Hän suunnitteli jopa vuoden 1905 tunnustuksettomuuslain muuttamista. Hänen tapansa puhua äänestäjille muuttui yhtäkkiä, eikä hän enää puhunut mistään muusta kuin tasavaltalaisten periaatteiden kunnioittamisesta. Suurin osa ranskalaisista ei nimittäin siedä filosofisen ja juridisen perinteensä kyseenalaistamista.”

Le Pourhiet'n ennuste Ranskan tasavaltalaisuuden tulevaisuudesta ei kuitenkaan ole optimistinen.

”Jos tarkastellaan puheiden sijasta tekoja, voidaan havaita, ettei kukaan sen paremmin oikeisto- kuin vasemmistojohtajistakaan kykene vastustamaan 'vähemmistöjen tyranniaa'. Syynä saattaa olla joko äänestäjien kosiskelu tai vakaumuksen puuttuminen. Se, että oikeistoenemmistö äänesti voimaan lain, jossa rangaistaan 'seksistisistä, homofobisista tai vammaisvastaisista' puheista, riittää osoittamaan, että poliittinen korrektius on onnistunut kukistamaan perustuslain periaatteet ja ihmisten perusvapaudet. Ministeri Jean-Louis Borloo julisti, että vaalien jälkeen Ranskan perustuslakia tulisi muuttaa, jotta positiivisen erityiskohtelun periaate voitaisiin yleistää. Vaalikampanjan aikana hankkeesta vaiettiin, mutta luulen, että vaalien jälkeen se saattaa nousta taas esiin. Siksi päätin äänestää tyhjää. En voi koskaan suostua antamaan ääntäni ehdokkaalle, joka voisi nimittää prefektin tai ministerin uskonnon, sukupuolen tai ihonvärin perusteella.”